

Svartsengi, 23. febrúar 2021

Varðar: Umsögn um drög að frumvarpi til laga um umhverfismat framkvæmda og áætlana.**Inngangur**

Vísað er til máls nr. S-30/2021 í samráðsgátt stjórnvalda þar sem kynnt eru til umsagnar drög að lögum um umhverfismat framkvæmda og áætlana en þar eru sameinuð tvenn lög, annars vegar lög um mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar og hins vegar lög um umhverfismat áætlana. Drögin eru afurð vinnuhóps sem skipaður var 15. janúar 2019 og skilaði tillögu sinni í lok janúar s.l. Frumvarpsdrögin komu í samráðsgáttina í byrjun febrúar með lokadag umsagnar 23. febrúar. Það að verið er að sameina tvenn lög gerir samanburð við eldri ákvæði tímafrekari og hefði mátt gefa meiri tíma en boðið er upp á í samráðsgáttinni.

HS Orka tekur undir sjónarmið og ábendingar sem koma fram í umsögn Samorku, Samtaka orku- og veitufyrirtækja, um frumvarpsdrögin. Til viðbótar er í eftirfarandi fjallað um tvö atriði sérstaklega, sem skipta máli þegar gerðar eru lagabreytingar er varða orkuiðnaðinn.

1. Samþætting laga er varða framkvæmdir á orkusviði

Í markmiðum með lögum og í umfjöllun í greinargerð með frumvarpinu er grunnstefið að ná fram aukinni skilvirkni við ákvarðanatöku og að tryggja aðkomu almennings.

Eitt af þeim atriðum sem skipta miklu þegar auka á skilvirkni við undirbúning framkvæmda á orkusviði er að samþætta ákvæði þeirra laga sem skipta mestu máli, þannig að framvinda við undirbúning framkvæmda verði samfelld og skilvirk. Þetta á m.a. við um skipulagslög, lög um mat á umhverfisáhrifum, raforkulög, lög um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu og lög um verndar- og orkunýtingaráætlun.

Í frumvarpinu má gleðjast yfir stafrænni málsmeðferð (6. gr.), forsamráði (7. gr.) og sameiningu skýrslugerðar sbr. 8. – 10 gr. Einnig er vel að skýrslugerð er einfölduð og stigum fækkað í mats- og kynningarferli. Allt til bóta ef vel tekst til og skref eru hér stigin til aukinnar skilvirkni.

HS Orka telur mikilvægt að ná fram samþættingu laga um framkvæmdir eða þróun atvinnuuppbyggingar á orkusviði, þannig að framkvæmd sé afgreidd gegnum eitt samfellt ferli sem taki til allra þátta uppbyggingar, frá skipulagsgerð til heimildar til framkvæmda og reksturs. Framkvæmdir á sviði orkuiðnaðar eru oftast en ekki matsskyldar en einnig eru ýmsar umfangsminni framkvæmdir háðar tilkynningarskyldu til Skipulagsstofnunar til ákvörðunar um matsskyldu. Þar fyrir utan er frumforsenda fyrir framkvæmdir við virkjunarkost yfir 10 MW_e, að hann sé í nýtingarflokki rammaáætlunar. Fyrir þessi verkefni þyrfti að vera markaður farvegur í einu samfelldu ferli, með eftirfarandi verkþáttum eftir því sem við á:

- Heimild til breytinga á aðalskipulagi
- Gerð aðalskipulagsáætlunar, breyting á aðalskipulagi og gerð deiliskipulags fyrir mannvirkjagerð
- Kynning á valkostum og framkvæmd sem fyrirhuguð er
- Álit á framkvæmd og valkostum frá fagstofnunum, félagasamtökum, landeigenda og almenningi
- Umhverfismat og umhverfismatsskýrsla til álitsgjafar hjá Skipulagsstofnun
- Álit Skipulagsyfirvalda ásamt takmörkunum og skilyrðum sem viðkomandi framkvæmd þarf að lúta

- Heimildir fagstofnana eins og Fiskistofu, Minjastofnun o.fl.
- Virkjunarleyfi/nýtingarleyfi Orkustofnunar, þegar um virkjanaframkvæmdir er að ræða
- Framkvæmdaleyfi fyrir mannvirkjagerð
- Starfsleyfi fyrir rekstur

Verkferlið væri fyrirskrifað og haldið utan um, hvað tímasetningar og efnistöð áhrærir, í samvinnu Skipulagsstofnunar og framkvæmdaaðila. Varðandi framkvæmdaleyfið, þá væri það valkvætt fyrir framkvæmdaaðila að fá leyfið gefið út í lok ferils eða að sækja um leyfið sérstaklega þegar ákvörðun um framkvæmd liggur fyrir.

2. Aukin aflgeta starfandi virkjunar og rammaáætlun

Annað atriði sem HS Orka vill koma á framfæri snýst um stækkun á virkjunum í rekstri, endurbætur til að bæta nýtni o.fl. á svæðum þar sem, samkvæmt aðalskipulagi viðkomandi sveitarfélags, er gert ráð fyrir uppbyggingu á sviði orkuiðnaðar/iðnaðar. Um er að ræða samspil laga um mat á umhverfisáhrifum og laga um rammaáætlun í þeim tilvikum þegar stækkun virkjunar eða bætt nýtni eykur aflgetu virkjunar umfram 10 MW_e.

Í dag er lagaramminn þannig að verði aflaukning 10 MW_e eða meira þá þarf framkvæmdin að undirgangast fullt mat á umhverfisáhrifum framkvæmdar (MÁU). Í ofanálag fellur verkefnið undir gildissvið rammaáætlunar og færi þá til meðferðar í rammaáætlun, þó svo að virkjunin sé á aðalskipulagi viðkomandi sveitarfélags.

Í 2. mgr. 3 gr. Laga um verndar- og orkunýtingaráætlun, segir:

- Í verndar- og orkunýtingaráætlun er á grundvelli sjónarmiða sem fram koma í 4. mgr. mótuð stefna um **hvort landsvæði þar sem er að finna virkjunarkosti megi nýta til orkuvinnslu eða hvort ástæða sé til að friðlýsa þau** eða kanna frekar.

Þetta ákvæði gerir ráð fyrir að landsvæði hafi ekki áður verið ráðstafað undir orkuiðnað. Það má því álykta sem svo að þegar um er að ræða verkefni sem auka nýtni og aflgetu virkjana í rekstri á svæðum sem þegar hefur verið ráðstafað undir orkuiðnað þá eiga þau verkefni ekki erindi inn í rammaáætlun.

Nánar um þetta ósamræmi milli MÁU laga og laga um rammaáætlun:

MÁU-lögin

Í eldri útgáfu laga 2000 nr. 106 (MÁU) voru stækkanir og/eða breytingar á virkjun í rekstri **háðar áliti Skipulagsstofnunar**, eða eins og grein 13 hjóðaði:

- **Gr. 13.** (Háðar áliti Skipulagsstofnunar eru-) Breytingar og viðbætur við framkvæmdir, sbr. 1. og 2. Viðauka:
 - Allar breytingar eða viðbætur við framkvæmdir skv. 1. eða 2. Viðauka sem hafa þegar verið leyfðar, framkvæmdar eða eru í framkvæmd og kunna að hafa umtalsverð umhverfisáhrif.

Samkvæmt þessari eldri útgáfu var það háð áliti Skipulagsstofnunar hvort stækkanir/breytingar á virkjun í rekstri sem auka aflgetu umfram 10 MW_e væru matsskyld og ef svo væri þá kæmi viðkomandi stækkun til meðferðar í rammaáætlun, annars ekki.

Samkvæmt núgildandi lögum um mat á umhverfisáhrifum framkvæmda, **lög nr. 106. 25. maí/2000**, eftir breytingar árið 2014, er staða endurbóta á virkjun eftirfarandi:

- Samkvæmt 5. Gr.: „Þær framkvæmdir sem tilgreindar eru í flokki A í 1. viðauka skulu **ávallt háðar mati á umhverfisáhrifum**“.
 - Flokkur A. Skv. tölulið 3.02, Viðauka 1: *Jarðvarmavirkjanir og önnur varmaorkuver með 50 MW uppsett varmaafli eða meira og önnur orkuver með 10 MW uppsett rafafli eða meira.*

- Skv. tölulíð 13.01, Viðauka 1. *Allar breytingar eða viðbætur við framkvæmdir sem tilgreindar eru í flokki A (þurfa að undirgangast fullt MÁU) þegar breytingin eða viðbótin sjálf fer yfir þau viðmið sem flokkur A setur (þ.e. 10 MW eða meira).*

Lögin um rammaáætlun

Samkvæmt lögum um verndar og orkunýtingaráætlun, lög nr. 48, 16. maí/2011:

- Gr. 3. mgr.3: Verndar- og orkunýtingaráætlun tekur til landsvæða og virkjunarkosta sem verkefnisstjórn skv. 8. gr. hefur fjallað um og hafa uppsett rafafli 10 MW eða meira eða uppsett varmaafli 50 MW eða meira. Hún tekur þó ekki til stækkunar á virkjun nema stækkunin feli í sér matsskyldar framkvæmdir samkvæmt ákvörðun Skipulagsstofnunar eða úrskurði [þess ráðherra er fer með skipulagsmál].

Ofangreint ákvæði í lögum um rammaáætlun gerir ráð fyrir að ákvörðun um matsskyldu sé háð áliti Skipulagsstofnunar. En með breytingu á MÁU lögnum árið 2014, sem list er hér á undan, þá eru breytingar/stækkun á virkjun í rekstri sem fara yfir 10 MW_e ekki háðar ákvörðun Skipulagsstofnunar heldur eru þær **alltaf** matsskyldar skv. gr. 5 og Viðauka 1, t.l. 3.02 og 13.01. Það lítur því út fyrir að láðst hafi að gera breytingu á lögum um rammaáætlun þegar breytingar um matsskyldu voru gerðar á MÁU lögnum.

Tillaga HS Orku vegna stækkunar virkjana í rekstri

Hægt er að leysa þennan annmarka sem hér er lýst með því að undanskilja frá lögum um rammaáætlun verkefni sem fjalla um viðbótarafli frá starfandi virkjunum á landi sem hefur verið ráðstafað undir rafmagnsframleiðslu, iðnað og/eða framleiðslu á heitu vatni fyrir hitaveitu. Þá gæti umrædd grein laga um rammaáætlun hljóðað svo:

- Gr. 3. mgr. 3: Verndar- og orkunýtingaráætlun tekur til landsvæða og virkjunarkosta sem verkefnisstjórn skv. 8. gr. hefur fjallað um og hafa uppsett rafafli 10 MW eða meira eða uppsett varmaafli 50 MW eða meira. **Hún tekur þó ekki til stækkunar á virkjun á landsvæðum sem þegar hefur verið ráðstafað undir orkuiðnað.**

Í þessari útgáfu greinarinnar ætti aflaukning í starfandi virkjun um meira en 10 MW_e ekki erindi í viðkomandi áfanga rammaáætlunar, en væri eftir sem áður háð mati á umhverfisáhrifum framkvæmdar.

Virðingarfyllt,
f.h. HS Orku hf.

Ábjörn Blöndal
Framkvæmdastjóri þróunarssviðs